

Voorwoord van onze voorzitter Minette Straver-van de Wetering

Klein bloemenzaad.....

Wat staat centraal, de mens of het systeem? Deze vraag houdt niet alleen mij bezig, velen rondom mij. Met elkaar hebben we het erover dat de systemen, de regels soms zo star zijn en dat de menselijke maat vaak ver te zoeken is. Na deze constatering de vraag aan onszelf wat gaan we hier zelf aan doen?

Hoewel we vaak grootse dingen bedenken vinden die juist vaak hun oorsprong in een klein (gedachte) zaadje. Wanneer je goed voor dit zaadje zorgt, het de juiste behandeling geeft en het de tijd geeft om te groeien ontstaat er iets moois.

Een zakje met 15 gr bloemenzaad. Wat is dit nu? Iets dat door een goede verzorging zoveel meer geeft dan je op voorhand ziet en bedenkt. Wens dat alle opgehaalde zakjes in een goede bodem komen. Haar kleurenpracht geeft en ons allen uitnodigt om met elkaar te kunnen genieten van het mooie, het goede, het kleine. En je met elkaar deelt hoe verwonderlijk het is dat uit het kleine bloemenzaad zoveel pracht ontstaat. En mede daardoor Altena zowel boeiend als bloeiend is.

Wie denkt en helpt mee?

Wij willen u vragen of u mee wil denken over gewenste ledenactiviteiten of onderwerpen voor ledenbijeenkomsten. Tot nu toe bedenkt het bestuur deze, maar het is natuurlijk ook fijn als we rekening kunnen houden met de wensen van onze leden! Mail dan svp naar ons secretariaat: info@anv-altenabiesbosch.nl

Bestuursvacature: Angelique Hollants, onze huidige secretaris gaat ons om persoonlijke redenen per september verlaten. Wie kan en wil deze functie van haar overnemen? Of kent u iemand die deze functie zou willen uitvoeren, laat het ons weten. Het kan ook in duo-functie uitgevoerd worden en is misschien ook wel aan te bevelen zodat het werk verdeeld kan worden en bij afwezigheid van één van hen de continuïteit gegarandeerd is. Wilt u meer weten, neem dan contact op met onze voorzitter: **06-29590413** of huizestraver@kpnmail.nl

Avond voor leden van ANV Altena Biesbosch, Altenatuur en ZLTO Altena Biesbosch over Carbon Farming op 16 maart jl.

Na de succesvolle eerdere avonden over Goed Boeren in Altena werd dit keer de bijeenkomst gewijd aan het onderwerp Carbon Farming. Er waren zoveel aanmeldingen dat op het laatst nog is verhuisd naar de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt in Waardhuizen. Er waren ongeveer 85 bezoekers, waaronder ook veel jonge boeren, die geïnteresseerd zijn in het behouden van of verbeteren van een gezonde bodem.

De sprekers, van links naar rechts op de foto:

- Marjon Krol van ZLTO die uitleg gaf wat Carbon Farming is, hoe Carbon Farming ingezet kan worden voor het klimaat, hoe ZLTO dit aanpakt en hoe het Carbon Farming project in Altena werkt.

- Arjan de Graaf van De Graaf VOF vertelde hij hoe hij zijn grond bewerkt om het gehalte

organische stof in de grond te verhogen zodat hij meer koolstof op kan slaan in de bodem. En dat je echt veel geduld moet hebben om de organische stof in de bodem een beetje verhoogd te krijgen....

En tenslotte had Stefan Nieuwenhuijsen van SoilGecko een mooie presentatie over het Bodemvoedselweb, het leven in en op de bodem en hoe daardoor koolstof wordt vastgelegd in de bodem.

De avond, weer georganiseerd in goede samenwerking tussen ANV, Altenatuur en ZLTO, werd ditmaal begeleid door Erik Gouw van Altenatuur (rechts op de foto). Er werden veel vragen gesteld door de bezoekers, waaronder zo'n 30 agrariërs. Tot 12 uur 's nachts werd nog nagepraat!

Weer een geslaagde avond, en fijn dat we als drie organisaties zo kunnen bijdragen aan het onderlinge begrip en kennisuitwisseling tussen alle (aanwezige) inwoners van Altena.

Ledenvergadering 29 maart jl.

Deze avond waren we weer eens te gast bij café 't Zwaantje in Genderen. Naast de behandeling de vaste onderwerpen op de agenda zoals het jaarverslag en het financieel jaarverslag werd ook gemeld dat Jan Burghout het bestuur heeft verlaten en dat zijn plaats is ingenomen door Fred van der Ham, waarmee het bestuur in ieder geval iemand met kennis van bomen rijk is gebleven. En Jan Burghout zet zich nog steeds in voor onze vereniging. Daarover meer in volgende onderwerpen.

De jaarvergadering werd vervolgd met een presentatie van Bram Derikx, de kwartiermaker bij de Gemeente voor de Gebiedsgerichte Aanpak Altena: Polder van de Toekomst. Het is voor veel aanwezigen beste een ingewikkeld verhaal met nieuwe termen waarmee niet iedereen zomaar bekend is. Onze ANV is steeds betrokken geweest bij de ontwikkelingen van deze gebiedsgerichte aanpak en zal dat de komende tijd ook blijven.

Iedereen is verzocht om de bouwstenennotitie Mé mekoare nog eens goed te lezen en waar er vragen of suggesties zijn, deze te sturen naar het secretariaat van de ANV. Daar zijn helaas maar weinig reacties op binnengekomen, deze zijn meegenomen in de reactie die het bestuur op het rapport heeft aangeleverd.....

Hierna werd de ledenvergadering afgesloten en er waren nog best wat leden die bleven napraten bij een drankje en hapje.

Op onze website leest u binnenkort onze reactie. Wij blijven betrokken in dit proces.

Het pontje in het **Oostwaardpad** was weer eens ernstig vernield: alle stalen kettingen doorgezaagd en meegenomen. Inmiddels is het weer gerepareerd en in de vaart genomen. Kees Pruissen heeft deze opnieuw weer gerepareerd. Dank daarvoor. Hij heeft ook geïnformeerd of er camera's kunnen worden opgehangen, maar men is bang dat ook die vernield zullen worden. Helaas, hopen dat het nu heel blijft allemaal....

Wilt u ook een keer met de pont over? Bewandel het Oostwaardpad: [hier](#) vindt u de link naar de route. Heeft u onze Wandeloutefolder al gezien op onze website? Kijkt u anders eens [hier](#).

Mooie bordjes geplaatst bij de bomen van Isa Faber en Suzan Wink

In onze vorige Nieuwsbrief lieten we al weten dat de twee winnaars van de tekenwedstrijd op de Boerenerfdag ieder een eigen boom hebben geplant bij de ingang van de begraafplaats aan de Burgemeester H. Blokstraat. Wij hebben hier nu mooie plaatjes bij laten maken bij **Vos Kunststoffen** in Veen. Zij hebben ons enorm geholpen door alle uren die nodig waren om onze aangeleverde tekst met het ANV-logo tot een mooi resultaat op plexiglas te verkrijgen, niet door te berekenen aan ons. Dank aan Vos Kunststoffen voor deze aardige geste!

Isa en Suzan, ga nog eens kijken! Nu kan iedereen zien dat jullie deze bomen hebben geplant. Binnenkort kunnen we zien wat voor bomen het zijn ....

Kaderrichtlijn Water maatregelen in de Genderensche uiterwaard

De KRW heeft als doel de goede kwaliteit van de oppervlakte- en grondwater in Europa te waarborgen. Daartoe worden in Nederland veel maatregelen genomen. Langs de Maas zijn al vele projecten gerealiseerd. De afgelopen tijd heeft Arcadis aan een ontwerp voor de Genderensche Uiterwaard gewerkt. In diverse ontwerp-bijeenkomsten hebben vele betrokkenen hun wensen en bezwaren kunnen aangeven en werd het ontwerp verder verbeterd. Zo hebben ook leden van het ANV-bestuur en Meeuwis Millenaar,

namens het Collectief Agrarisch Natuur Beheer West-Brabant, daar van zich laten horen.

Er was bijvoorbeeld geen rekening gehouden met het feit dat het een broedgebied voor weidevogels, met name de wulp, is. Ook de pachters van de uiterwaarden en andere belanghebbenden hebben aangegeven wat zij belangrijk vonden.

Gelukkig is het ontwerp daarop al goed aangepast. Het definitieve ontwerp (van een geul langs de oever) moet ons nog worden toegezonden.

Uitgebreidere informatie over de stand van zaken vindt u [hier](#).

Uitdeelactie van het Altena-bloemenzaadmengsel groot succes

Op 20 april hebben we op 4 uitdeel-locaties en tijdens de Jaarvergadering van de Dorpsraad in Drongelen zo'n kleine 600 zakjes van het 1-jarig bloemenzaadmengsel uitgedeeld.

Het eerste zakje werd door onze voorzitter uitgedeeld aan Marianne Sijberden, directeur van VVV Biesboschlinie in Woudrichem.

Ook de buurtvereniging in de Noordwaard heeft dit

jaar weer 55 zakjes mogen uitdelen aan haar leden. En omdat het vorig jaar zo'n mooi succes was hebben we weer 5 zakjes bij de Willem Alexander school in Eethen bezorgd. Wij hopen mooi resultaten door heel Altena te zien in deze zomer!

Ons ANV lid, Kees Pruissen, heeft inmiddels op vele zichtlocaties op akkers in Altena bloemenranden ingezaaid. De deelnemende ondernemers wonen door geheel Altena, dus een dagje fietsen door ons gebied biedt straks mooie plaatjes! Kijkt u voor mooie fietsroutes in ons gebied eens op de website van [VVV Biesboschlinie](#).

Als voorbeeld deze [drie-dijken-route](#).

In samenwerking met de gemeente Altena zijn ook op enkele algemene begraafplaatsen in Dussen, Babyloniënbroek en Wijk en Aalburg bloemenveldjes ingezaaid.

Veel insecten kunnen weer zich voeden en genieten van het gezaaide voedselrijk inheems bloemenmengsel.

Maakt u weer een prachtige foto van de bloemenranden? Op de Boerenerfdag willen we weer kleine expositie houden. Natuurlijk vinden wij het ook leuk wanneer u de foto's deelt op social media.

Alvast voor in de agenda:

Op zaterdag 26 augustus vindt de Boerenerfdag in Altena plaats bij ons bestuurslid Arjan de Graaf, op zijn bedrijf [Bodemtrouw](#). Houd in de zomer Facebook, de mail en de lokale kranten in de gaten voor meer informatie over deze dag.

De Dutch Foodweek vindt dit jaar plaats in de periode 7 - 14 oktober.

Er zijn nu ook al acties in het hele land in het kader van de Dutch Food. Op [deze site](#) van de landelijke organisatie vindt u hier al veel informatie over. En ook de gemeente zal weer ruim aandacht besteden aan activiteiten in Altena in die week.

Landschapselementen: de hoogstam fruitbomen

Ons ex-bestuurslid Jan Burghout is 50 jaar hovenier geweest en schrijft in Altena Nieuws de rubriek De tuin in de praktijk, elke één-na-laatste donderdag van de maand. Maar in onze ANV Nieuwsbrief neemt hij u mee in de geschiedenis van de hoogstam fruitbomen. In de vorige Nieuwsbrief stond Jan stil bij het omenten en het geleidelijk verdwijnen van hoogstam. Dit keer staat hij aandacht aan het blijver- en wijkersysteem.

In de oorlog zijn bomen verdwenen door beschietingen, verdronken doordat de wortels te lang onder water hebben gestaan, er zijn bomen gekapt voor kachelhout voor de warmte en voor het bereiden van het eten. Na de oorlog was er gebrek aan alles en het voedsel was nog op de bon. De prijzen van het fruit waren heel goed.

In een deel van de boomgaarden werden de gaten opgevuld met nieuwe bomen (men was dat nog gewend van voor de oorlog). Nieuwe boomgaarden werden vaak volgens het wijker en blijver systeem in geplant. Wat was dat? Op een plattegrond tekende men de bomen in die in de toekomst de gewenste soorten waren voor de boomgaard en deze plantte men op de juiste afstand. Deze hadden een onderstam die zorgde voor goede groei. Dit waren de blijvers. In de rijen plantte men vaak één of twee bomen

tussen de blijvers en er werd een extra rij tussen de rijen geplant. Dit waren de wijkers. Deze wijkers hadden een onderstam die voor veel minder groei zorgde en na enkele jaren al volop opbrengst gaven. Het was wel een grotere investering maar men behaalde er goede opbrengsten mee.

Het systeem heeft geen grote vlucht genomen, daar waren verschillende redenen voor. Er werd te dicht geplant, de opbrengst van de wijker was financieel zo goed dat er niet gerooid werd en de blijver met zware snoei belemmerd werd in zijn ontwikkeling. Men kreeg de betere mogelijkheden van de verschillende onderstammen in beeld en welke onderstam geschikt was voor welk ras. Dit zorgde voor nieuwe inplant die snel in productie was in de gevraagde soorten. Door de voedselschaarste en de gewoonte om zelfvoorzienend te zijn hebben ook diverse boeren een gaard ingeplant op het systeem van blijver en wijker, maar ook hier speelde: "we verwijderende wijkers niet, het zijn van die lekkere appels, ze geven nog zoveel". Is er nu nog iets te zien? Ja, hier en daar zie je bij een oude boerderij een enkele grote fruitboom als struik. Dit is vaak het restant van blijvers, want de wijkers zijn door de ouderdom verdwenen.

Wat stond er zoal in de boerengaard? Appels voor de moes, om te drogen of uit hand te eten. Het assortiment probeerde men zó te spreiden dat er lang genoeg wat voor eigen gebruik was. Peren als hand en stoof waarbij de genoemde spreiding. Verder pruimen, gele, blauwe in de soorten vroeg en laat. Vaak stonden er ook enkele rode-, zwarte- en kruisbessen. Van de bessen maakte men sap, het sap ging in flessen met een kurk erop, het sap ging gisten en kurken werden met kracht van de fles geschoten ... dat was soms schrikken in de nacht. Rode bessen hingen in trossen, maar zwarte bessen vaak alleen of in hele kleine trosjes. Het zwarte bessen plukken was voor de jeugd of de huishoudelijke hulp geen plezierige bezigheid. De verwachting was vaak dat er meer geogst zou zijn. Bramen was ook een product waar niet iedereen gelukkig van werd ... er waren toen nog geen doornloze. Het snoeien en opbinden was een bezigheid met de nodige verwondingen en ook het oogsten was vaak niet zonder bloedverlies. Kersen, morellen en frambozen kwamen niet veel voor in de gaard.

In de jaren 60 hebben diverse tuinders een hoek(je) met rode bessen geplant vooral de soort Ransom; deze soort had een hoge productie, was goed gespreid te plukken en het gaf een spreiding van het werk en een langere periode van inkomsten.

Nu zien we dat ook particulieren de fruitsoorten en bessen enz. planten. Wel in veel kleinere aantallen, maar op deze manier blijft er voldoende diversiteit en dat is een van de doelstellingen van onze ANV!

In de volgende nieuwsbrief staat het leifruit centraal.

Wij wensen u allen een mooie zomer!